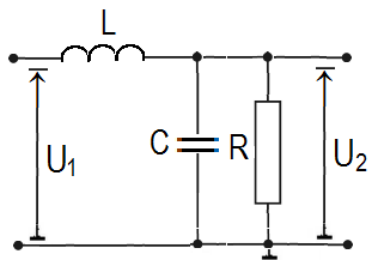

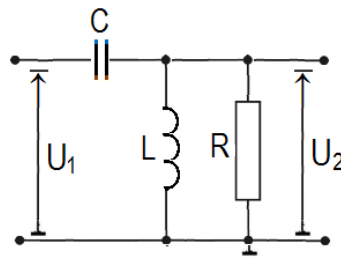
9. Пасивни RLC-схеми

Това са схеми, които съдържат поне по един резистор, кондензатор и бобина. По същество всички схеми са RLC-схеми, защото има паразитен капацитет, индуктивност и съпротивление както на свързващите проводници, така и в самите елементи на схемите. Основните приложения на тези схеми са две: като **трептящи кръгове** (последователни и паралелни) и като **филтри**.

Тези филтри по правило са натоварени с резистор LC-схеми, в които товарният резистор е включен паралелно на кондензатора (фиг. 1а) или бобината (фиг. 1б).

фиг. 1а

фиг. 1б

Стойността на резистора влияе съществено на поведението на схемите, които могат да се разглеждат и като последователен трептящ кръг с малък качествен фактор, поради големите загуби внасяни от резистора. Въпреки това може да се наблюдава слабо изявен резонанс, който води до отскок в амплитудно-честотната характеристика ($K > 1$) в определена честотна ивица, което при филтрите, в повечето случаи, е нежелано явление. Въпреки това този тип филтри са били широко използвани в миналото (от около 1920 г. до появата на първите интегрални усилватели през 70-те години на миналия век). В новите схемни реализации бобините са заместени с активни RC-схеми, които имат същите или по-добри параметри. Днес LC-филтрите имат сравнително ограничено приложение, главно в силовата и високочестотната електроника.

Анализът на схемата от фиг. 1а показва, че това е НЧФ. За получаване на монотонно намаляваща АЧХ с максимална **стръмност** (затихване) в лентата на задържане, трябва да е изпълнено $R = \rho / \sqrt{2}$, където $\rho = \sqrt{\frac{L}{C}}$ е характеристикното съпротивление на филтъра. В този случай граничната

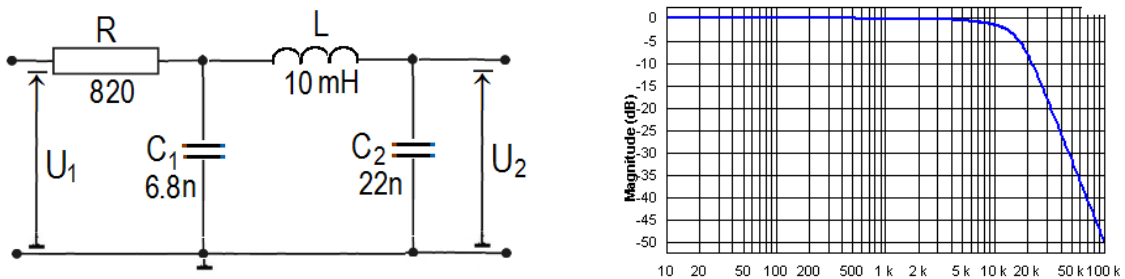
честота е $\omega_c = \omega_0$, където $\omega_0 = \frac{1}{\sqrt{LC}}$ е собствената честота на веригата. Стръмността в **първа октава** (от ω_c до $2\omega_c$) е $S_1 = 9.28 \text{ dB/oct}$. При достатъчно отдалечаване от ω_c се получава $S \approx 12 \text{ dB/oct}$. За увеличаване на S в близост до ω_c се допуска $R = \rho$, което обуславя не голям отскок в лентата на предаване (1.25 dB), като $\omega_c = 1.27 \omega_0$ и $S_1 = 12.6 \text{ dB/oct}$.

Схемата от фиг. 1б е ВЧФ с подобни параметри на тези на НЧФ и с огледална АЧХ относно ω_c .

В редица приложения се налага използването на филтри с **максимално плоска честотна характеристика** в лентата на предаване – такива са **филтрите на Бътървурт**. Те се явяват най-добра апроксимация на идеалните филтри. По дефиниция това са филтри, при които асимптотата за ниски честоти е константа, а наклонът на асимптотата за високи честоти се регулира чрез степента на ω в знаменателя на предавателната функция:

$$|K(\omega)| = \frac{1}{\sqrt{1+(\omega/\omega_c)^{2N}}}, \text{ където параметърът } N \text{ (} N = 1, 2, 3, \dots \text{)} \text{ се нарича}$$

ред филтъра. Колкото по-висок е редът на филтъра, толкова по-стръмен е прехода от лентата на предаване към лентата на задържане. За реализиране на филтри на Бътървурт от по-висок ред се използват бобини. На фиг. 2 е показана схемата филтър от трети ред с неговата АЧХ в dB.

фиг. 2

Трябва да се отбележи, че стойностите на елементите са подбрани така, че да се избегне отскок в предавателната характеристика.

Съществуват и други широко използвани филтри, които имат равномерно отклоняваща се характеристика в лентата на предаване или в лентата на задържане или и в двете. Към този клас филтри се отнасят елиптическите филтри и филтрите на Чебишев.

Задачи

Задача 1. Изследване на LC НЧФ.

Свързва се схемата от фиг. 1а с елементи $L = 2.2 \text{ mH}$, $C = 2.2 \text{ nF}$ и три стойности на резистора – $R = 470; 680 \text{ и } 1000 \Omega$. На входа схемата се подава синусоидално напрежение $U_1 = 1\text{V}$. Напрежението на входа и изхода се измерва с цифров волтметър. Да се снемат АЧХ ($K = K(f)$, $K = U_2 / U_1$) за следните стойности честотата $f = 1 \text{ kHz}, 10 \text{ kHz}, 20 \text{ kHz}, \dots, 150 \text{ kHz}$ (през 10 kHz) за трите стойности на R . Резултатите да се оформят в таблица и да се начертаят на една диаграма. Да се определи експериментално граничната честота f_c за трите АЧХ (на ниво 0.707 от $K(1\text{kHz})$). Да се пресметнат вълновото съпротивление ρ и собствената честота f_0 ($\omega_0 = 2\pi f_0$). Коя АЧХ е най-близко до максимално-плоската? Да се определи стръмността S_1 в първа октава ($S_1 = 20 \lg [K(f_c) / K(2f_c)]$, dB/oct.) за трите АЧХ, като се използват данни от графиките.

Задача 2. Изследване на НЧФ на Бътървурт от трети ред.

Свързва се схемата от фиг. 2. На входа схемата се подава синусоидално напрежение $U_1 = 1\text{V}$. Напрежението на входа и изхода се измерва с цифров волтметър. Да се снемат АЧХ ($K = K(f)$, $K = U_2 / U_1$) за следните стойности честотата $f = 1 \text{ kHz}, 10 \text{ kHz}, 20 \text{ kHz}, \dots, 60 \text{ kHz}$ (през 10 kHz). Резултатите да се оформят в таблица и да се начертаят. Да се определи експериментално граничната честота f_c (на ниво 0.707 от $K(1\text{kHz})$). Да се определи стръмността S_1 в първа октава ($S_1 = 20 \lg [K(f_c) / K(2f_c)]$, dB/oct.) и стръмността S_2 във втора октава ($S_2 = 20 \lg [K(2f_c) / K(4f_c)]$, dB/oct.), като се използват данни от графиката.